

הורינו

פרשת פקודי תשפ"ד 16

הורים נתן ה' לנו

אחיסמך למטה דן - שגם היה חרש אומן כמבואר בפרשתנו. רואים אם כן לדברי הגמרא, שלא ישנה אדם מאומנות אבותיו.

וצריך לבאר זאת, מה העניין שלא לשנות מאומנות אבותיו? בפירוש בן יהוידע כותב כמה סיבות. או שכך יש לו הרבה מכירים (חוג לקוחות), או "כי על פי הרוב האומנין מתפללים תמיד שיצליחו בניהם ובני בניהם באומנות ידיהם", או סיבה שלישית, כי כבר הורגל בה מקטנותו ולכן יאהב יותר את מלאכתו.

אבל בדרשות הר"ן כתב יתרה מכך, שכל זה **כדי שיהיה נקרא שם אבותיהם עליהם. והיינו, שייחשבו ממשיכי דרכם של אבותיהם, ומי שאינו הולך בדרך אבותיו גורם להיפך, ומשכיח את שמם עד שכמעט יאבד זכרם.**

וכמו שכתב רבינו בחיי בפרשת תולדות, שיצחק קרא שמות לבארות **"כשמות אשר קרא להן אביו"** ומבאר רבינו בחיי, שזה נכלל בכך שלא ישנה אדם מדרך אבותיו **ומזה ילמד אדם קל וחומר לדרכיהם, מנהגם ומוסר אבותיו** (שלא ישנה). רואים אם כן שיש עניין שאפילו בדברים של מה בכך, **ראוי שאדם ימשיך את ענייני אבותיו שבכך הוא מתחבר אליהם ומכבדם.**

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע עפ"י 'המאורות הגדולים', הגאון רבי שמשון קורלנדסקי שליט"א

ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן אחיסמך למטה דן, ובלב כל חכם לב נתתי חכמה (ל"א, ו')

מדוע הזכיר הפסוק את יחוסו של אהליאב עד שבט דן? מכיון שגם אביו היה אומן, וכך גם שבט דן בכללותו היה ידוע באומנותו. הגמרא לומדת¹ מפסוק זה שלא ישנה אדם מאומנות אבותיו. א"ר יוחנן, מניין שלא ישנה אדם מאומנות אבותיו, לומדים מהפרשה שלנו. כך גם בבית המקדש כששלמה המלך לוקח את חירם, הוא מזכיר את כל ייחוסו, כמו שרואים בפסוק² וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת חִירָם מִצֹּר; בן אִשָּׁה אַלְמָנָה הוּא מִמְטָה נִפְתָּלִי וְאָבִיו אִישׁ צָרִי חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת. וכך גם בספר דברי הימים מופיע שוב וְעַתָּה שְׁלַחְתִּי אִישׁ חָכָם יוֹדֵעַ בִּינָה לְחֹרֵם אָבִי; בן אִשָּׁה מִן בְּנוֹת דָּן וְאָבִיו אִישׁ צָרִי יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף בְּנִחְשֵׁת וכו', רואים שיש עניין בייחוסו שלו לאומנות אביו ומצד אמו לשבט דן. וכך גם בפרשה שלנו, אהליאב בן

1. ערכין ט"ז: 2. מלכים א' פרק ד' פסוק י"ג

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את הלכותיה, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

לשלם על ההורים במכולת?

אמרו חכמים, נאמר¹: "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ", ומיד לאחר מכן נאמר²: "לא תִרְצָח", נסמכו מצוות אלו זו לזו ללמדנו, שאם יש לו לאדם מזונות בתוך ביתו, ואינו מהנה בהם את אביו ואת אמו (כשרעבים ללחם), כאילו הוא רוצח, לכך נאמר "כַּבֵּד" ולאחריו "לא תִרְצָח"³.

וכן נפסק להלכה⁴, שאם יש לבן אפשרות לפרנס את הוריו הנזקקים חובה עליו לפרנסם, **אפילו אם יצטרך בעקבות זאת לרדת ברמת חיייו.** ואף שמצד הדין מותר לאדם לתת את מעות הצדקה שלו להוריו, אם יש לבן אפשרות לפרנס את הוריו ולהמשיך לתת מעשר כספים לצדקה, אין ראוי שיחזיק את הוריו מכספי צדקה. ואמרו חכמים, שתבוא קללה על מי שמפרנס את הוריו מכספי צדקה, כי אין ראוי לפרנס את ההורים בכספי צדקה⁵ אלא מחשבון הוצאותיו הרגיל.

ילד שהוריו בקשו ממנו לקנות עבורם מוצרים בחנות. אם יש להורים כסף, ישלם בכספם של ההורים, שכן מצוות כיבוד הורים אינה מחייבת את הילדים להוציא הוצאות כספיות. אבל אם אין להורים כסף לשלם עבור צרכי מזונם ובגדיהם, או עבור אחזקת

ביתם - מצווה על בניהם לשלם עבורם את כל צרכיהם. ואם אין לבנים כסף לשלם עבור הוריהם, מצווה עליהם לאסוף צדקה עבורם.

אם ההורים מחליטים לחיות חיי דוחק כדי לחסוך כסף, או שלא מעוניינים להתאמץ כדי להשתכר כדי מחייתם או מכל סיבה שהיא שחשובה עבורם, הילדים אינם זקוקים לדאוג לכל צרכיהם, מכיון שזה רצונם וכבודם. ורק אם מתוך קושי אינם משתכרים, מוטלת על הילדים מצווה לסייע להוריהם בכספם, ובשעת הצורך אף לאסוף צדקה עבורם.

יש בנותן טעם להביא את דברי תנא דבי אליהו רבא⁶, על ההבדל בין נח לדורות שקדמו לו. שבדורות שקדמו לו כשאמרו להם לך עבוד את אביך, היה זנו ומפרנסו ומכלכלו, וכשאמרו להם לך עבוד את אבי אביך, היו אומרים "אין אני חייב בו", אבל אצל נח, כשאמרו לו לך עבוד את אבי אביך, קיבל עליו והיה זן את אבי אביו וכל אבותיו וכו' **לפיכך בא הכתוב והעיד עליו לדורות שהוא היה צדיק.** עד כאן לשונו. דהיינו שהמעלה המיוחדת של נח שבגילה נקרא **צדיק** הייתה, שהיה זן את אבי אביו. ובספר יושר הורי⁷ העיר שמלשון התנא דבי אליהו "קיבל עליו" משמע קצת שאינו חיוב מעיקר הדין אלא שרק נח כמעלה מיוחדת קיבל על עצמו לנהוג כך.

1. שמות כ', י"א 2. שם, י"ב 3. ילקוט שמעוני ואתחנן תת"ל 4. שו"ע יו"ד ר"מ, ה' 5. רמ"א יו"ד ר"מ, ה' 6. פרק ט"ז עמוד רנ"א 7. עמוד רנ"א

מעשה אבות סיפור מהחיים

סיפר אחד מתלמידי הקרובים של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל שלמד אצל מרן בישיבת קול תורה בירושלים: ידוע כי מרן ראש הישיבה ר' שלמה זלמן, היה מגיע לישיבה תמיד במאור פנים וחיך תמידי לתלמידיו. זכורני כי יום אחד הגיע רבי שלמה זלמן זצוק"ל כשהוא זועף וחמור סבר, וכך סיפר לנו - תלמידיו: בשבת קודש בבוקר הלך ראש הישיבה ברחובות שכונת שערי חסד בה התגורר, ופגש בשכנו, יהודי מבוגר, הסוחר ספסלים מבית המדרש. פנה אליו רבי שלמה זלמן זצוק"ל ושאל, מדוע כבודו סוחר כך בשבת, ואותו תושב השכונה סיפר למרן ראש הישיבה כי יש לו "קידושא רבא" היום, יום ש"ק, וכי הוא קיבל אישור מגבאי בית כנסת, להשתמש בספסלים באירוע השמחה.

המשיך הגאון רבי שלמה זלמן בדרכו, ובפינת הרחוב פגש הוא בשני בניו של אותו אדם הסוחר ספסלים, עומדים ומפטטים בנחת עם חבר, הוא התפלא מאד ושאל אותם - איך הם לא עוזרים לאבא שלהם בסחיבת הספסלים ומדוע הם מותרים אותו להתאמץ לבד. אמרו לו אותם בנים שהסיבה שאינם עוזרים ומסייעים לאביהם, היא מפני "שהם לא סומכים על הערוב במקום".

אמר להם מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך בכאב ובתמיהה רבתי, "אתם מבטלים מצוות עשה דאורייתא (כיבוד אביו ואמו) בשביל חשש דרבנן?"

יום שישי ערב שבת קודש בעיר תוניס. הרוחות שרקו בעוז, וגשמי זעף התדפקו על הפתחים והחלונות בעוצמה. אירה חורפית שררה וכל התושבים התכנסו בבתיהם לצד התנור הבוהר. הגברים התעטפו במעילי הפרווה ובצעיפים, ומיהרו ללכת אל בית הכנסת לתפילת קבלת שבת וערבית, כשמיד עם סיומה - מיהרו לשוב לביתם החם והמוגן מהכפור ומהגשם...

רק רב העיר, הגאון רבי ישעיהו בסיס זצ"ל, לא מיהר לביתו. מנהג נאה יש לו בלילות שבת, לעבור דרך ביתה של אימו, לברכה בברכת 'שבת שלום' לבבית ולנשק את ידה. הוא ידע כי אימו נהנית מהביקור הקצר של בנה, וגם השבוע למרות הסופה החורפית המשתוללת, לא אבה לוותר עליו.

התעטף הרב במעילו, ויצא לדרך. כשהגיע לבית אמו, היטה אוזנו מעבר לדלת, ולא שמע דבר. הוא ידע שבדרך כלל אמו נחה מעט לפני סעודת השבת, ולכן נהג להמתין עד ששמע את קול צעדיה, או את שקשוק כלי השבת. עתה, עם הסופה החזקה שבחוץ וקולות הרעמים, היה קשה לשמוע אם אמו כבר ערה או שהיא נחה עדיין, ולפיכך הוסיף להמתין מחוץ לדלת הסגורה תחת גשם הזלעפות, נתון לחסדי הקור והרוחות, עד שאמו תתעורר...

דקות ארוכות עמד הרב רועד מקור מחוץ לדלת, אבל לא מעלה בדעתו לפתוח את הדלת. 'הרי אמא ישנה!' - הוא מזכיר לעצמו, 'ואם אכנס היא תתעורר'. רק בחלוף שעת המתנה ארוכה שמע הרב את פסיעותיה של אימו, ומיהר לדפוק על הדלת, להיכנס בברכת 'שבת שלום' לבבית...

'למען אספרה', מפי הגאון רבי משה חדאד זצ"ל.

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com
או בפקס: 077-6021640

הזוכה בין הפותרים נכונה לפרשת כי תישא:
יוסף חיים ויסמן, בני ברק

פתרון חידת 'רב הנסתר' לפרשת ויקהל שקלים:
מהלכות כיבוד אביו ואמו שיכבד גם הורי אביו ואמו (ספר חרדים, שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' צ"ד)

שהבן יעזוב אבא חולה

רבי משה שטיגל זצ"ל סיפר על הוראה מעניינת של החזו"א בדיני כיבוד אב ואם. עם קום מדינת ישראל, היה בחור כבן 14 במושב 'שדה יעקב', באחד הימים שם ליבו שאימו יוצאת למשק ושוחטת תרנגולות תוך כדי שהיא משתמשת בסכין גילוח - חשכו עיניו על שמאכילים אותו בבית נבלות וטריפות. גם שמירת השבת הייתה לקויה במקום הנ"ל.

בצר לו החליט לעזוב את הבית, וסוף דבר היה שהגיע לשיבת 'חברון' בירושלים.

באחד הימים קיבל מכתב מהבית שאביו יצא עם עגלה לחרוש בשדה, שבר את גבו ונפל למשכב, ועכשיו מבקש אביו מאוד שישוב הביתה לסעוד ולסייעו לו.

הבחורים שטיפלו בנער פנו אלי שאלך לשאול את המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצוק"ל שהתגורר באותה עת בירושלים, כדת מה לעשות.

המשגיח זצ"ל העמיק בשאלה שהבאתי לפניו ולבסוף הפטיר "תשאל את החזון איש". לקחתי את הבחור עמי ונסענו לבני ברק. את הבחור השארתי בבית המדרש שבבית החזון איש, ואני נכנסתי

אל הקודש פנימה.

הצגתי בפני החזון איש את כל העניין, ומייד הגיב: לא היה לכם את מי לשאול בירושלים כי באתם לשאול אותי? ענית מיד כי שאלתי תחילה את מרן המשגיח זצ"ל והוא שלחני אל החזון איש. ואז הייתה הרצינות ניכרת על פניו.

ואז השיב החזון איש בלשון הזאת: זאת אומרת שהבן יעזוב אבא חולה, ולא יבוא אליו, ועוד שאני אמרתי ככה? איך אוכל לומר כדבר הזה? והורה החזון איש שהבחור ישוב לביתו. העזתי פני ושאלתי, אבל אין אוכלים שם כשר, וגם שמירת השבת אינה על הצד היותר טוב, והשיב החזון איש שישתדל (הבחור) לאכול כשר... ומיד שאל, הוא נמצא כאן? ואמרתי - כן, הוא יושב כאן בבית המדרש. ואז נכנס הבחור לבקשת החזון איש ואמר לו החזון איש בעברית שתהיה מובנת עבורו, "סע הביתה ותשתדל לחיות חיי עיר ולא חיי מושב הקרויים מתים".

לתת הוראה לעזוב אבא חולה לא יכול היה החזון איש, אלא שיש בעיות הלכתיות קשות, ע"כ הורה לבחור שיחפש דרכים לפתרון הבעיות ולא על חשבון כיבוד אב. (מעשה איש)

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו'
עבור מדור זה בכתובת דוא"ל המופיעה
בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב

שאלות ותשובות משולחנם של
יועצים רבניים ומטפלים

שלוש וברכה, שמי א. ואני נערת סמינר בוגרת, (חשוב לי לומר את זה כדי שתבינו את הגיל שלי, זה רלוונטי לשאלה) במהלך השנים האחרונות עשיתי תהליך מסוים עם עצמי, ואני לוקחת את החיים שלי לקראת תקופת השידוכים למקום יותר "ישיבתי" בהשוואה לבית ממנו באתי. יש לנו בבית הרבה דיונים סביב ה"התחזקות" הזאת ואני מאוד מעריכה את הורי ואת דעותיהם, ומכבדת אותם כפי שהם, אבל יש דברים שעדיין קשים לי, ואביא דוגמה. למשל בנסיעה ברכב כל המשפחה, שומעים מוזיקה מסגנון שהיום אני ממש מתנזרת לשמוע, או שהולכים לאכול במסעדה שהיום אני לא הייתי הולכת. מצד אחד אני לא רוצה לפגוע שהוריי יאכלו ואני כאילו "צדיקה" מהם, או כולם יהנו מהמוזיקה ואני אשב בצד "זעופה", אבל מצד שני העקרונות האלו חשובים לי מאוד היום. מה אעשה ואשמור על כבודם, וגם על עקרונותיי?

בעיה כגון ירקות או שתיה וכדו' ולשבת עם כולם, ולשמוח שיש לך את הזכות לכבד את הורייך יחד עם שמירה על עקרונותייך והקפדת ההלכה.

חשוב להדגיש שכאשר ההורים מבקשים לעשות משהו שנוגד את ההלכה לא שומעים להורים, אבל לא תמיד כל נוהג מחמיר הוא חלק מההלכה ובאופן כזה חשוב לעשות שאלת רב גדול המבין את עומק העניין. ובכל מקרה שאי אפשר להגיע לעמק השווה, את צריכה לומר בצורה יפה ומכבדת שאת לעצמך נוהגת אחרת. גם אם כעת זה יכול לגרום לתחושה לא טובה, יבוא יום וההורים שלך יעריכו וישמחו שיש להם בת עם שאיפות רוחניות, והם יזכרו שתמיד עשית את זה בנעימות ובלי לפגוע בכבודם. אך גם כעת שאת לא רואה שמעריכים זאת, עלייך לקיים מצוות כיבוד הורים ככל הניתן.

שלוש א', השאלה הזאת הופנתה לאחת מיועצות הורינו שהתלבטה רבות ואף התייעצה עם רב לפני כתיבת התשובה: ההתמודדות שאת עוברת מצויה, אל תוסיפי על הקושי שלך גם את המשא הזה שאת אולי מרגישה שדווקא לך יש את הקושי הזה..

כידוע, בענייני הלכה אין חיוב לשמוע להורים, אבל עדיין עלייך להסביר להם באופן נעים וברוח טובה שאת אוהבת ומכבדת אותם אבל את לא יכולה לעשות מה שהם עושים. וכשיש חיכוך, אפשר בדרך כלל למצוא דרך בחכמה לעקוף את הבעיה ולא להגיע להתנגשות. ואם הזכרת מוזיקה, אפשר לבקש ולהציע מוזיקה חלופית ולהודות על ההתחשבות או לשים אוזניות ולשמוע משהו אחר בלי להעיר להם על מה שהם שומעים, או במקרה של מסעדה כפי שהזכרת, אפשר להזמין משהו שאין בו

נס ההצלה בפורים היה דווקא על ידי אסתר

והנה זו תוכחת מגולה בעוונותינו הרבים כפרוץ ישראל בכיבוד אב ואם, אוי לנו, כי בעוונותינו הרבים עולם הפוך, האבות מחנפים לבנים שלא יכעסו עליהם, ובימי הפורים אלו, שראוי לנהוג בהם כיבוד למאוד כמו שכתבנו. כי זו הייתה ההצלה על ידי אסתר, ונהפך, אם לא ישלחו האבות לבנים מנות כפי הראוי, או שירבה לאחד וימעט לאחד, הלא יכעס על אביו ולא יבוא אליו, או יבוא בפנים זועפות וכדו' אוי משבר בית ישראל, הלא הוקש כבודם לכבוד המקום, ואיך יפגעו בשביל העדר קצת ממון?!

והנה אמרו³ אין זרעו של עשיו נופל אלא ביד זרעה של רחל, והטעם כבר אמרנו פעמים רבות בכמה דרשות, אשר על ידי זה יבינו כמה דברי חז"ל. והוא, כי עשיו יש לו שכר כיבוד, אבל איך יתכן כיבוד ששלח אליפז אחרי יעקב להרגו, והלא היה צער גדול ויגון ליצחק במיתת בנו אשר ברכו טרם ששלחו, ואם כך, איך היה לבבו לכבד אביו ולא חס על צערו ואבלו ויגונו לחשוב מחשבות להרוג אחיו, וזהו שציווה הכתוב⁴ מחמס אחיך יעקב תכסך בושה. אבל בעוונותינו הרבים גם שבטי י-ה' לא עמדו בה ומכרו יוסף ואמרו לאביהם טרוף טרף יוסף ולא חסו על צערו ואבלו, אך יוסף ובנימין לא הייתה ידיהם

במעל הזה ולכך אין עשיו נופל אלא ביד זרעה של רחל כי למולם אין לו זכות כיבוד כמו שנזכר למעלה. עד כאן דברי הגאון רבי יונתן אייבשיץ.

כותב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ צוק"ל ב"ערת דבש", הנה כיבוד אב ואם אמרו חז"ל¹ אשרי מי שלא חמאן, והיינו כי כבר אמרו (שם) כי אי אפשר לקיים מצוות כיבוד כראוי, ולא יגיע אדם עד תכליתה בכל דקדוקיה. אמנם אם אין לו אב והוא מצטער על זה שאין לו אב ואם כדי לקיים מצוות כיבוד, א"כ יש לו שכר מה' כאילו קיימה בתכלית הקיום ותכליתו של המצוה בלי חיסור כלל, לכך אמרו אשרי מי שלא חמאן:

והנה כל כחו של עמלק מזרעו של עשיו, הוא זכות כיבוד אב ליצחק, שמאוד נהג בו כבוד כנודע² וא"כ מי שיבוא לבטל זכותו וכוחו, צריך שתהיה לו גם כן מצווה זו של כיבוד בלי פקפוק, ומי הוא זה גבר שיש בידו מצוה זו בשלימות, ומי הוא שחף מפשע ולא יהיה פוגם בכבוד אביו בכל דהוא, עד שבאתה הדסה אסתר שאין לה אב ואם כלל, והיא הייתה תמיד מצטערת שלא היה סיפק בידה לקיים מצוות כיבוד, אם כן יחשב לה לצדקה כאילו קיימה אותה בתכלית השלימות, וא"כ יש בידה ג"כ מצוות כיבוד לקום נגד זרעו של עשיו, ולכך להכניע להמן - בנו של עשיו שזכות כבוד בידו - הוצרך אסתר, שהייתה יתומה מאב ואם, וזהו שאמר הקב"ה, אתם אמרתם יתומים היינו ואין אב, רוצה לומר שתמה זכות אבות, הגואל שאני מקים תהיה אסתר, שעל ידי כך שאין לה אב ואם, תנצח להמן.

1. קידושין ל"א: 2. ילקוט שמעוני ח"א רמז קט"ו 3. בראשית רבא צ"ט ב' 4. עובדיה א' י

**והנה כל כחו של עמלק
מזרעו של עשיו, הוא זכות
כיבוד אב ליצחק, שמאוד
נהג בו כבוד כנודע וא"כ
מי שיבוא לבטל זכותו
וכוחו, צריך שתהיה לו גם
כן מצווה זו של כיבוד בלי
פקפוק...**

לעילוי נשמת
מנחם מנדל בן יהושע דב

לרפואה שלמה
סיני מאיר בן מרים יהודית

לזש"ק
שושנה בת מנוחה

לדיווג
נתנאל בן רוחמה

להצלחה וס"ד
אברהם בן חנה

לאור בקשות מציבור קוראים הנמנעים משימוש במייל הוספנו מס' פקס לפניות ל'הורינו'
ולפתרון חידת 'רב הנסתר' מס' הפקס: 077-6021640

הורינו
הורים מתן הלב

יו"ל ע"י ארגון הורינו לחיזוק מצוות כיבוד אב ואם
בנשיאות מרן הגה"צ רבי אורי וייסבלום שליט"א ובהכוונת גדולי ישראל
ע"ר 580780617 | רח' יוסלה רוזנבלט 2 ירושלים.

תרומות יתקבלו בברכה. אפשרויות הנצחה בעלון ובכלל פעולות הארגון לע"נ הורכים או יקיריכם ולזכות פרנסה והצלחה, זש"ק וזיווג - למען ייטב לך!

לקבלת גיליון הורינו השבועי במייל כתבו לנו "צרפו אותי" לכתובת המייל, וכן לפניות בנושאי תוכן, פתרון חידת 'רב הנסתר'
ולפרסום סיפורים אישיים בנושאי כיבוד הורים: horeinuorg@gmail.com או בפקס: 077-6021640